

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****İLHAN DOĞAN BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2018/23577
Karar Tarihi : 16/6/2021

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
Celal Mümtaz AKINCI
Rıdvan GÜLEÇ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Raportör : Hüseyin MECEK
Başvurucu : İlhan DOĞAN
Vekili : Av. Şükran ER ŞAHİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ödenmeyen adli para cezasının kamuya yararlı bir işte çalıştırılarak infaz edilmesinden sonra kanun yararına bozularak beraat kararı verilmesinin zorla çalıştırma ve angarya yasağını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 31/7/2017 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.
7. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı heyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla elde edilen bilgi ve belgelere göre olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucunun büyükbaş hayvanlarının akrabalarının tarlasına girerek ürünlere zarar vermesi üzerine akrabalarıyla aralarında çıkan kavga nedeniyle Aybastı Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu hakkında kasten yaralama ve mala zarar verme, diğer iki şüpheli hakkında ise kasten yaralama ve tehdit suçlarından 17/1/2017 tarihli iddianameyle kamu davası açılmıştır.

10. Aybastı Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 6/4/2017 tarihinde başvurucunun mala zarar verme suçundan 2.000 TL adli para cezasıyla, iki mağdurun ise kasten yaralama suçlarından 2.000 TL adli para cezasıyla (2 kez) cezalandırılmasına miktar hakımından kesin olarak karar vermiştir.

11. Hükümler 26/7/2017 tarihinde infaz için Başsavcılığa gönderilmiştir.

12. Başsavcılık 26/7/2017 tarihinde başvurucuya, mala zarar verme suçundan kesinleşen 2.000 TL adli para cezasına ilişkin ödeme emri göndermiştir. Ödeme emrinde başvurucunun belirlenen sürede ödeme yapmadığı takdirde adli para cezasının ödenmeyen kısma karşılık gelen gün miktarınca cezasının hapse çevrilerek günlük çalışma süresi en az 2 saat ve en fazla 8 saat olmak kaydıyla, iki saat çalışma karşılığı bir gün olmak üzere kamuya yararlı bir işte çalıştırılacağı bildirilmiştir. Ödeme emri başvurucuya 28/7/2017 tarihinde tebliğ edilmiştir.

13. Başsavcılık 19/9/2017 tarihinde adli para cezasının yasal süresinde ödenmediği gerekçesiyle 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 106. maddesinin (3) numaralı fıkrasına göre hürriyeti bağlayıcı cezaya çevrilmesine (2.000 TL adli para yerine 100 gün hapis), adli para cezasından çevrilen bakiye hapis cezası karşılığında başvurucunun iki saatlik çalışma karşılığı bir gün olmak üzere kamuya yararlı bir işte çalıştırılmasına, ilamın infazı için on gün içinde en yakın Cumhuriyet başsavcılığına müracaat etmesine, aksi hâlde adli para cezasından çevrilen hapis cezasının tamamının açık ceza infaz kurumunda infaz edileceğine dair başvurucuya çağrı kâğıdı göndermiştir. Söz konusu çağrı kâğıdı başvurucuya 21/9/2017 tarihinde tebliğ edilmiştir.

14. Başvurucunun müracaatından sonra Ünye Denetimli Serbestlik Müdürlüğü tarafından oluşturulan çalışma protokolü gereğince başvurucunun Aybastı İlçe Müftülüğü uhdesinde bulunan kurumlar ile birim ve eklenmelerinde temizlik hizmetleri kapsamında 22/11/2017 ile 26/12/2017 tarihlerinde kamu yararına çalıştırılması kararlaştırılmıştır. Başvurucu bu protokolü 21/11/ 2017 tarihinde imzalamıştır.

15. Başvurucunun 22/11/2017 ile 26/12/2017 tarihleri arasında Aybastı İlçe Müftülüğü bünyesinde 200 saat çalıştırılmak suretiyle adli para cezası infaz edilmiştir.

16. Başvurucu vekili 31/7/2017 tarihinde mala zarar verme suçunun kasten işlenebilen suçlardan olduğunu, iddiaya konu eylemde ise kasıt unsurunun olmadığını belirterek kanun yararına bozma talebinde bulunulması için Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne başvurmuştur.

17. Ceza İşleri Genel Müdürlüğü 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 309. maddesi gereğince kararın bozulması için 27/9/2017 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına müracaat etmiştir.

18. Yargıtay 8. Ceza Dairesi 17/5/2018 tarihinde, mala zarar verme suçunun kasten işlenebilen suçlardan olduğu, ihmali davranışlarla işlenememesi nedeniyle suçun yasal unsurlarının oluşmadığı gerekçesiyle beraat kararı verilmesi gerektiğini belirterek mahkûmiyet hükmünün kanun yararına bozulmasına ve başvurusunun heraatine karar vermiştir.

19. Başvurucu, kanun yararına bozma ve beraat kararından sonra infaz edilen 2.000 TL adli para cezasının iadesi için 3/7/2018 tarihinde mahkemeye müracaat etmiştir.

20. Mahkeme hükmedilen adli para cezasının kamu yararına çalışılarak infaz edildiği, infaz aşamasında herhangi bir ödeme yapılmadığı gerekçesiyle başvurusunun talebini reddetmiştir.

21. Başvurucunun bu karara karşı yaptığı itiraz Ünye Ağır Ceza Mahkemesince 20/7/2018 tarihinde reddedilmiştir.

22. 27/7/2018 tarihinde kesinleşen karara karşı başvuru 31/7/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

23. 5275 sayılı Kanun'un "Adli para cezasının infazı" kenar başlıklı 106. maddesinin ilgili fıkraları şöyledir:

" (1) Adli para cezası, Türk Ceza Kanununun 52 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen usule göre tayin olunacak bir miktar paranın Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir.

(2) Adli para cezasını içeren ilâm Cumhuriyet Başsavcılığına verilir. Cumhuriyet savcısı otuz gün içinde adli para cezasının ödenmesi için hükümlüye 20 nci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca bir ödeme emri tebliğ eder.

(3) Hükümlü, tebliğ olunan ödeme emri üzerine belli süre içinde adli para cezasını ödemezse, Cumhuriyet savcısının kararı ile ödenmeyen kısma karşılık gelen gün miktarı hapis cezasına çevrilerek, hükümlünün iki saat çalışması karşılığı bir gün olmak üzere kamuya yararlı bir işte çalıştırılmasına karar verilir. Günlük çalışma süresi, en az iki saat ve en fazla sekiz saat olacak şekilde denetimli serbestlik müdürlüğüne belirtilir. Hükümlünün, hakkında hazırlanan programı ve denetimli serbestlik görevlilerinin bu kapsamdaki uyarı ve önerilerine uymaması hâlinde, çalıştığı günler hapis cezasından mahsup edilerek kalan kısmın tamamı açık ceza infaz kurumunda yerine getirilir.

...

(8) (Değişik: 18/6/2014-6545/81 md.) Hükümlü, hapis yattığı veya kamuya yararlı işte çalıştığı günlerin dışındaki günlere karşılık gelen parayı öderse haptisten çıkartılır veya kamuya yararlı işte çalıştırılma sona erer.

(9) (Değişik: 26/2/2008-5739/5 md.) 16 nci madde hükümleri saklı kalmak üzere, adli para cezasından çevrilen hapsin infazı ertelenemez ve bunun infazında koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz. Hapse çevrilmiş olmasına rağmen hak yoksulukları bakımından esas alınacak olan adli para cezasıdır.

(10) (Mülga: 26/2/2008-5739/5 md.)

(11) İnfaz edilen hapsin veya kamuya yararlı işte çalışmanın süresi, adli para cezasını tamamiyle karşılamamış olursa, geri kalan adli para cezasının tahsili için ilân, Cumhuriyet Başsavcılığınca mahallin en büyük mal memuruna verilir. Bu makamlarca 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre kalan adli para cezası tahsil edilir.”

24. 5271 sayılı Kanun'un 141., 309. ve 323. maddelerinin ilgili kısmı şöyledir:

“Tazminat istemi

Madde 141 – (1) Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında:

...

e) Kamuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmayla yer olmadığına veya beraatlarına karar verilen.

..

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler.

...

(3) (Ek: 18/6/2014-6545/70 md.) Birinci fıkrada yazan hâller dışında, suç soruşturması veya kovuşturması sırasında kişisel kusur, haksız fiil veya diğer sorumluluk hâlleri de dâhil olmak üzere hükümler ve Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler nedeniyle tazminat davaları ancak Devlet aleyhine açılabilir.

...

“

“Kanun yararına bozma

Madde 309 – (1) Hâkim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümde hukuka aykırılık bulunduğu öğrenen Adalet Bakanlığı, o karar veya hükmün Yargıtayca bozulması istemini, yasal nedenlerini belirterek Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı olarak bildirir.

(2) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, bu nedenleri aynen yazarak karar veya hükmün bozulması istemini içeren yazısını Yargıtayın ilgili ceza dairesine verir.

(3) Yargıtayın ceza dairesi ileri sürülen nedenleri yerinde görürse, karar veya hüküm kanun yararına bozar.

(4) Bozma nedenleri:

...

c) Davanın esasını çözüp de mahkûmiyet dışındaki hükümlere ilişkin ise, aleyhte sonuç doğurmaz ve yeniden yargılamayı gerektirmez.

d) Hükümlünün cezasının kaldırılması gerektiriyorsa cezanın kaldırılmasına, daha hafif bir cezanın verilmesini gerektiriyorsa bu hafif cezaya Yargıtay ceza dairesi doğrudan hükmeder.

...

"

"Yeniden duruşma sonucunda verilecek hüküm

Madde 323 – ...

(3) Yargılamanın yenilenmesi sonucunda beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararının verilmesi halinde, önceki mahkûmiyet kararının tamamen veya kısmen infaz edilmesi dolayısıyla kişinin uğradığı maddi ve manevi zararlar bu Kanunun 141 ilâ 144 üncü maddeleri hükümlerine göre tazmin edilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 16/6/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

26. Başvurucu 2.000 TL adli para cezası yerine iki ay boyunca kamuya yararlı bir işte çalışarak cezasının infaz edildiğini, hayvançılık ve çiftçilikle geçimini sağladığını, kamuya yararlı işte çalıştığı süre zarfında işleriyle yeterince ilgilenmediğini, maddi ve manevi zarara uğradığını belirterek kanun yararına bozma sonucunda beraatine karar verilmesine karşın adli para cezası miktarının iade edilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği, adil yargılanma hakkı ile zorla çalıştırma yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Bakanlık görüşünde; hükümlünün hakkında verilen adli para cezasını 5275 sayılı Kanun'un 106. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca kamuya yararlı bir işte çalıştırılma suretiyle infaz etmesi akabinde kanun yararına bozma yoluna gidildiği, verilen hükmün bozularak beraat kararı verildiği, bu hâliyle 5271 sayılı Kanun'un 141. ve devamı maddeleri uyarınca başvurucunun tazminat isteminde bulunabileceği değerlendirilerek -başvurucunun tazminat isteminde bulunmadan bireysel başvuru yaptığı düşünüldüğünde- başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemezlik kararı verilmesi gerektiği bildirilmiştir.

B. Değerlendirme

28. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "*Zorla çalıştırma yasağı*" kenar başlıklı 18. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse zorla çalıştırılmaz. Angarya yasaktır.

Şekil ve şartları kanunla düzenlenmek üzere hükümlülük veya tutukluluk süreleri içindeki çalıştırmalar; olağanüstü hallerde vatandaşlardan istenecek hizmetler; ülke ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda öngörülen vatandaşlık ödevi niteliğindeki beden ve fikir çalışmaları, zorla çalıştırma sayılmaz."

29. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirilmesi ile bağı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). İddiaların tümünün zorla çalıştırma ve angarya yasası kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

30. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulabilmesi için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (*Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt*, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

31. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca başvuru Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtları zamanında bu makamlara sunması, aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (*Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt*, § 17).

32. Zorla çalıştırmaya ilişkin olarak ne Anayasa'da ne de gerekçesinde bir tanım bulunmaktadır. Ancak *zorla çalıştırma* kavramının sözel anlamından yola çıkıldığında çalıştırılmanın zora (cebre) dayalı olması gerektiği anlaşılmaktadır. Zor, eylemin iradiliğini ortadan kaldıran dışsal bir unsur olup daha üstün bir iradenin buyurmasının varlığına işaret eder. Zor kullanımından söz edilebilmesi için buyuran iradenin buyurulan iradeyi edilgenleştirmesi gerekir. Dolayısıyla zora dayalı çalıştırma, bir kimsenin serbest iradesi bulunmadan çalıştırılmasıdır. Öte yandan zor (cebir) kavramı, yaptırım tehdidinin varlığını şart kılar. Esasında bir buyurmanın zorakilik vasfını kazanması, yaptırım tehdidi ile desteklenmiş olması sayesinde. Yaptırım tehdidi içermeyen buyurmalar, zora dayalı olma vasfını taşımaz. Bu durumda yaptırım tehdidini içermeyen, buyurmaya dayalı çalıştırmanın zoraki/cebri olduğunun kabulü imkânsızdır. Sonuç olarak zorla çalıştırmanın kişinin iradesi dışında ve yaptırım tehdidi altında yapılması biçiminde tanımlanması mümkündür (*Yasemin Balcı* [GK], B. No: 2014/8881, 25/7/2017, § 63).

33. Başvuru formunda başvuru Anayasa Mahkemesi tarafından 2.000 TL adli para cezasının kendi iradesiyle kamuya yararlı bir işte çalıştırılarak infazın tamamlanmasını müteakip mahkûmiyet hükmünün kanun yararına bozularak beraatine karar verilmesi, gönüllü olarak kamuya yararlı bir işte çalıştırılmasının karşılığı olan 2.000 TL'nin iade edilmemesine dayandığı anlaşılmıştır.

34. "*İlgili Hukuk*" kısmında açıklandığı üzere mahkûmiyet hükmünün olağanüstü kanun yollarıyla bozularak beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararının verilmesi hâlinde önceki mahkûmiyet kararının tamamen veya kısmen infaz edilmesi dolayısıyla kişinin uğradığı maddi ve manevi zararlar 5271 sayılı Kanun'un 141. ila 144. maddeleri hükümlerine göre tazmin edilir. Buna göre başvuru Anayasa Mahkemesi tarafından mevcut olan bu yolu kullandığına dair bir bilgi sunmadığı anlaşılmıştır.

35. Açıklanan gerekçelerle başvurunun *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kadir ÖZKAYA ve Yıldız SEFERİNOĞLU bu görüşe katılmamışlardır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Kadir ÖZKAYA ve Yıldız SEFERİNOĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA 16/6/2021 tarihinde karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Başvuru Numarası : 2018/23577

Karar Tarihi : 16/6/2021

KARŞIOY

İncelemeye konu olayda, mala zarar vermek suçundan başvuru aleyhine hükmedilen 2000 TL para cezasının, verilen süre içerisinde ödenmemesi üzerine 5275 sayılı Kanununun 106/3. maddesi gereğince 200 saat kamu yararına çalışmaya dönüştürülüp tamamen infaz edilmesi söz konusudur.

Bilahare kanun yararına bozma yoluna müracaat edilmesi sonucunda mahkûmiyet hükmü bozulmak suretiyle başvuru hakkında aynı olaya ilişkin olarak beraat kararı verilmiştir.

Bu kararın verilmesiyle birlikte de ilgili hakkında daha önce verilen ve infaz edilmiş bulunan mahkûmiyet kararı hukuk âleminde ortadan kalkmış bulunmaktadır. Hal böyle olunca da başvuru bakımından infaz edilmesi gereken bir ceza kalmamış olmaktadır.

Başvurucunun, infaz edilmiş bulunan ve fakat hukuki dayanağı kalmayan cezanın esasını teşkil eden 2000 TL.'nin kendisine iade edilmesi noktasında yaptığı müracaat, kararı veren ilk derece mahkemesince reddedilmiştir. İlgili bu karara karşı ağır ceza mahkemesi nezdinde yaptığı itirazdan da sonuç alamamıştır.

Çoğunluk, Ceza Muhakemesi Kanununun 141 ile 144. maddelerinde düzenlenen tazmin hükümlerinin olayda uygulanması gerektiğinden bahisle başvuru yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemezlik kararı vermiştir.

CMK. 141 ile 144. maddelerinde düzenlenen tazminat imkânı özü itibarıyla koruma tedbirleri nedeniyle uğranılan zararların giderilmesine olanak tanıyan bir yoldur. Aynı Kanunun 323. maddesinde yer alan düzenleme çerçevesinde yeniden yargılama yapılması halinde önceki mahkûmiyet hükmünün beraata dönüşmesi durumunda kişinin uğradığı zararların CMK.nın 141 ile 144. maddeleri çerçevesinde tazminine imkan vermektedir.

Somut olayımızda ise yeniden yargılama durumu söz konusu olmayıp bir hükmün yazılı emir suretiyle ortadan kaldırılması mevzu bahistir.

Usul hükümlerinde kıyasın mümkün olabileceği gözetildiğinde, yeniden yargılama için geçerli olan bir kurumun kanun yararına bozma durumunda da cari olabileceği iddia edilse de, incelemeye konu olayda tazmini gereken bir durumdan ziyade daha önce infaz edilmiş bir cezanın netice itibarıyla sonradan ortadan kalkması nedeniyle dayanaksız kalmış olan daha önce yapılmış bulunan ödemenin iadesi istemi söz konusudur. Bu bir tazminat istemi değildir.

Böyle bir durumda tazminata ilişkin dolaylı hükümlerin uygulanması yerine, kararı veren mahkeme tarafından infazın karşılığı olan bedelin ilgiliye verilmesi daha hukuki ve pratik bir uygulama olacaktır.

İnfaz, mahkûmiyetin ilk hali olan 2000 TL para cezası şeklinde infaz edilmesi ve sonradan mahkûmiyetin beraata dönüşmesi durumunda hukuki dayanağı ortadan kalkan infazın telafisi noktasında kararı veren mahkemenin paranın iadesine karar vereceği gayet açıktır. Bu durumda karar mahkemesi yazacağı bir müzekkere ile infaz edilen miktarın ilgiliye iadesini sağlayacaktır.

Bu yol hem hukuki hem de etkili bir yoldur. Çoğunluğun bu usulü zımnı olarak etkisiz kabul etmesi ilk derece mahkemesinin aleyhte verdiği ve kanaatimizce hatalı olan kararına dayanmaktadır. İlk derece mahkemesi kabul yönünde karar vermiş olsaydı kanunen maktu olan bir edimin iadesi gerçekleşmiş olacaktı. Edimin nakit olarak yapılmamış olması iadenin nakit olarak yapılmayacağı anlamına gelemmez. Çoğunluğun belirttiği usulün takip edilmesi durumunda da aynı miktar bedelin ilgisine iadesine karar verilecek ve bu durumda da Maliyeye intikal etmemiş bir bedelin muhatabına ödemesi yapılacaktır.

Bu yöntem aynı zamanda çoğunluğun belirttiği yöneme nazaran daha pratik bir yoldur. Uzun yargısal prosedürlerden uzak olarak ilk derece mahkemesinin vereceği ve durumu tespit eden bir karar ile hüküm icra edilmiş olmaktadır.

Dahası genel bir uygulama olarak benzer durumlarda ilk derece mahkemeleri, verdikleri hükümlerin infazı noktasında kendiliklerinden harekete geçtikleri gibi, ilgililerinin talebini beklemeden hükümsüz kalmış infaz karşılıklarını da resen iade etmelidirler. Aksinin kabulü vatandaşların hukuksuz bir şekilde cezalandırılması manasına gelecektir.

Somut olayımızda da bu yöntemle infazın geri alınmasında bir beis bulunmamaktadır. 200 saatlik kamu yararına çalışmanın maddi bedelinin 2000 TL olduğu kanun hükümleri ile sabittir.

Bu bedelin iadesi noktasında tazminata ilişkin koşulların aranmasına gerek yoktur. Burada iadenin gerekçesi uğranılan bir zarar olmasından ziyade infaz edilen cezanın hukuki dayanağının ortadan kalkmış olmasıdır.

Cezanın infazı nedeniyle uğranılan başka zararların varlığı halinde bunların tazmini noktasında CMK'nın 141-144. maddelerindeki hükümlerin işletilmesi mümkündür. 200 saatlik bir çalışma nedeniyle kendi işini yapamamaktan kaynaklanan zararlar bu kapsamda talep edilebilir. Aynı şekilde mahkûm edildiği suçun niteliği nedeniyle toplum nezdinde uğradığı manevi zararların da bu kapsamda telafisi talep edilebilir. Bu gibi durumlarda karar mercileri oluşan zararlara ilişkin bir değerlendirme yapmak durumundadırlar. Somut olaya ilişkin talepte ise bir zararın varlığının araştırılmasına gerek yoktur. Hukuki dayanağını kaybetmiş ve infaz edilmiş bulunan bir cezanın kanunen karşılığı belli olan bir miktarın ilgisine iade edilmesi durumu söz konusudur.

Başvuru, somut olayda karar vermeye yetkili bir mahkemeden talepte bulunmuş ve verilen red kararına karşı itiraz yoluna başvurmak suretiyle kanuni yolları da tüketmiştir. Artık başvuru yollarının tüketilmediğinden söz etmek mümkün değildir. Çoğunluk da, başvuru yolunun tercih ettiği bu yolun hukuken geçerli olmadığı veya etkili bulunmadığını ileri süremektedir.

Öte yandan somut olayda CMK. 141 ila 144. maddelerinde işaret edilen kanun yoluna ilişkin süre koşullarının yerine getirilme imkânı ortadan kalktığından mevcut durum itibarıyla ilgilinin müracaatından bir sonuç alma olanağı da bulunmamaktadır.

Hal böyle olunca çoğunluğun aksi yöndeki görüşüne iştirak edilmemiştir.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU